

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Βρυξέλλες, 20.6.2011
COM(2011) 363 τελικό

**ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΣΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ, ΤΟ
ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ, ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ
ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ**

Ρίο+20: προς μια πράσινη οικονομία και καλύτερη διακυβέρνηση

**ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΣΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ, ΤΟ
ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ, ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ
ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ**

Ρίο+20: προς μια πράσινη οικονομία και καλύτερη διακυβέρνηση

**1. ΡΙΟ+20: ΜΙΑ ΕΥΚΑΙΡΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΠΟΥ ΕΙΝΑΙ ΑΔΙΑΝΟΗΤΟ
ΝΑ ΧΑΘΕΙ**

Τον Ιούνιο του 2012 όλα τα μάτια θα είναι στραμμένα στο Ρίο ντε Τζανέιρο, όπου είκοσι χρόνια μετά την πρώτη «παγκόσμια διάσκεψη κορυφής», αρχηγοί κρατών και κυβερνήσεων θα παρευρεθούν στη συνδιάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών για την αειφόρο ανάπτυξη¹ (ΕΑΑ/UNCSD ή «Ρίο+20»). Το Ρίο+20 θα αξιοποιήσει προηγούμενες παγκόσμιες διασκέψεις κορυφής: την Διάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών για το Ανθρώπινο περιβάλλον (Στοκχόλμη 1972), τη Διάσκεψη για το Περιβάλλον και την Ανάπτυξη («παγκόσμια διάσκεψη κορυφής») (Ρίο ντε Τζανέιρο 1992), και την Παγκόσμια Διάσκεψη για την Αειφόρο Ανάπτυξη (Γιοχάνεσμπουργκ 2002). Ακολουθεί επίσης τη Διάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών για τη Χιλιετία του 2000 και τη θέσπιση των αναπτυξιακών στόχων της χιλιετίας (ΑΣΧ/MDG).

Το Ρίο+20 προσφέρει μια μοναδική ευκαιρία για τον αλληλοεξαρτώμενο κόσμο στον οποίο ζούμε, για την ανανέωση της πολιτικής δέσμευσης σε ό,τι αφορά την αειφόρο ανάπτυξη. Στη διάσκεψη θα αξιολογηθεί η επιτευχθείσα πρόοδος και θα εξεταστούν οι καθυστερήσεις εφαρμογής και τα ανακύψαντα προβλήματα. Αυτό θα συμβεί στο πλαίσιο δύο διασυνδεδεμένων θεμάτων: «μια πράσινη οικονομία στο πλαίσιο της αειφόρου ανάπτυξης και της εξάλειψης της φτώχειας» και «το θεσμικό πλαίσιο της αειφόρου ανάπτυξης».

Το Ρίο +20 μπορεί να σημάνει την εκκίνηση μιας ταχείας και βαθιάς παγκόσμιας στροφής προς μια πράσινη οικονομία – μια οικονομία που παράγει ανάπτυξη, δημιουργεί απασχόληση και εξαλείφει τη φτώχεια, επενδύοντας στις προσφορές φυσικού κεφαλαίου – και διαφυλάσσοντάς τις – από τις οποίες εξαρτάται η μακροπρόθεσμη επιβίωση του πλανήτη μας. Είναι επίσης σε θέση να δρομολογήσει τις απαραίτητες μεταρρυθμίσεις της διεθνούς διαχείρισης της αειφόρου ανάπτυξης.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή είναι αποφασισμένη να συμβάλει ώστε να πετύχει το Ρίο+20. Ως βάση περαιτέρω διαλόγου με τα θεσμικά όργανα της ΕΕ, την κοινωνία των πολιτών, τον επιχειρηματικό κόσμο και τις χώρες, εν γένει, η παρούσα ανακοίνωση σκιαγραφεί τις αρχικές απόψεις της Επιτροπής για τα δυνητικά συγκεκριμένα αποτελέσματα του Ρίο+20. Αξιοποιεί το ενωσιακό φάσμα πολιτικών των σχετικών με την αειφόρο ανάπτυξη και τη στρατηγική της ΕΕ για το 2020, συνεκτιμώντας τη δημόσια διαβούλευση που δρομολογήθηκε τον Φεβρουάριο 2011².

¹ www.uncsd2012.org

² http://ec.europa.eu/environment/consultations/un_2012.htm.

2. Η ΠΟΡΕΙΑ ΑΠΟ ΤΟ 1992: ΚΕΝΑ ΣΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΚΑΙ ΑΝΑΔΥΟΜΕΝΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ

2.1. Η αειφόρος ανάπτυξη σε διεθνές επίπεδο

Κατά τη διάρκεια των τελευταίων δεκαετιών, παρατηρήθηκαν ορισμένες θετικές τάσεις. Αυτές αφορούν, ειδικότερα, την αύξηση των εισοδημάτων, αφού πλέον των 120 εκατομμυρίων ατόμων πέρασαν το κατώφλι του «ένα δολάριο την ημέρα» μεταξύ του 2000 και του 2005. Βελτιώθηκε επίσης η πρόσβαση στην κατάρτιση, στην περίθαλψη και στην ύδρευση.

Η Σύμβαση-πλαίσιο των Ηνωμένων Εθνών για τις Κλιματικές Μεταβολές (UNFCCC) και η Σύμβαση για τη Βιοποικιλότητα (CBD), οι οποίες δρομολογήθηκαν στο Ρίο το 1992, κατέδειξαν τις δυνατότητες δράσης σε παγκόσμιο επίπεδο. Οι διαπραγματεύσεις για το κλίμα που διεξήχθησαν στην Κανκούν το 2010 απέτελεσαν ένα βήμα προς μια παγκόσμια διαχείριση του προβλήματος του κλίματος και προς τον στόχο του περιορισμού της αύξησης των θερμοκρασιών σε 2°C. Επίσης, η συνάντηση της CBD στη Ναγκόγια επέτρεψε σημαντικές προόδους. Διαπιστώθηκε επίσης σημαντική αύξηση των επιστημονικών πληροφοριών και της ευαισθητοποίησης του κοινού στα περιβαλλοντικά ζητήματα, ιδιαίτερα δε στην κλιματική μεταβολή, καθώς και σαφής αύξηση της συμμετοχής της κοινωνίας των πολιτών στην κατάρτιση των αποφάσεων, κυρίως χάρη στη βελτίωση της επικοινωνίας μέσω του ίντερνετ.

Κατά τη διάρκεια των είκοσι τελευταίων ετών, ορισμένες αναπτυσσόμενες χώρες κατέστησαν μεγάλες οικονομικές και πολιτικές δυνάμεις. Ως εκ τούτου, γίναμε μάρτυρες της διαμόρφωσης μιας νέας ισορροπίας ισχύος και επιρροών, η οποία αποδίδει έναν νέο ρόλο στις ενδιαφερόμενες χώρες, αλλά προϋποθέτει, ταυτόχρονα, την εκ μέρους τους αποδοχή νέων ευθυνών.

Παρά την επιτευχθείσα πρόοδο, παραμένουν κενά εφαρμογής και σημαντικά προβλήματα, τα οποία πρέπει να αντιμετωπιστούν στο πλαίσιο της διάσκεψης Ρίο+20. Περίπου 1,4 δισεκατομμύρια άτομα ζουν, πάντοτε, σε συνθήκες εξαθλίωσης (μεγάλο μέρος των οποίων στην υπο-Σαχάρια Αφρική και στη Νοτιοανατολική Ασία) και το ένα έκτο του παγκόσμιου πληθυσμού υποφέρει από υποσιτισμό. Πολλοί από τους στόχους της χιλιετίας για την ανάπτυξη (ΑΣΧ/MDG) απέχουν πολύ από την επίτευξή τους. Για παράδειγμα, σε ό,τι αφορά τον ΑΣΧ/MDG για τις συνθήκες υγιεινής, μόνο το μισό των πληθυσμών των αναπτυσσόμενων χωρών διαθέτει βελτιωμένες εγκαταστάσεις υγιεινής. Η πρόοδος που παρουσιάζουν οι ΑΣΧ/MDG παρουσιάζει μεγάλες διακυμάνσεις από γεωγραφικής πλευράς, δεδομένου ότι ορισμένες περιφέρειες παρουσιάζουν υστέρηση. Επιπλέον, κανένας ΑΣΧ/MDG δεν επιτεύχθηκε στα ευπρόσβλητα κράτη. Οι προσπάθειες επίλυσης των εν λόγω προβλημάτων παρεμποδίστηκαν από την πρόσφατη οικονομική κρίση και η αύξηση της τιμής των τροφίμων εκφράστηκε από αύξηση του αριθμού των ατόμων που ζουν υπό συνθήκες φτώχειας.

Πολλά περιβαλλοντικά προβλήματα δεν επιλύθηκαν, αλλά, αντίθετα, επιδεινώθηκαν. Η αυξανόμενη ζήτηση πόρων (όπως εδάφη, νερό, δάση, οικοσυστήματα) επιδείνωσε την υποβάθμιση του περιβάλλοντος και την απώλεια βιοποικιλότητας, όπως επίσης και η αποψίλωση των δασών, η οποία συνεχίζεται με ανησυχητικούς ρυθμούς. Η σπανιότητα των υλικών πόρων, καθώς και η πρόσβαση στους εν λόγω πόρους, καθίστανται, με τη σειρά τους, προβλήματα πλανητικής κλίμακας. Οι εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου συνεχίζουν να αυξάνονται, υπό την επίδραση της τροποποίησης της χρήσης των εδαφών και της

αυξανόμενης ζήτησης ορυκτών καυσίμων. Επιπλέον, οι επιπτώσεις της κλιματικής μεταβολής (όπως είναι η τροποποίηση των παραδοσιακών μοντέλων βροχόπτωσης και η άνοδος της στάθμης της θάλασσας) μπορούν να επιδεινώσουν τα υφιστάμενα περιβαλλοντικά προβλήματα. Η εξάντληση και η ρύπανση των υδάτινων πόρων και του θαλάσσιου περιβάλλοντος αποτελούν συνεχώς επιδεινούμενα προβλήματα, ενώ η σπανιότητα των υδάτινων πόρων θα μπορούσε να επηρεάσει το ένα τρίτο του παγκόσμιου πληθυσμού μέχρι το 2025. Η απερίμωση και η υποβάθμιση των εδαφών έχουν επιπτώσεις σε ορισμένες αναπτυσσόμενες χώρες των οποίων οι οικονομίες εξαρτώνται σε μεγάλο βαθμό από τη γεωργία, και ιδίως τη γεωργία συντήρησης. Η έκθεση σε επικίνδυνες ουσίες (όπως είναι τα φυτοφάρμακα και τα επικίνδυνα απόβλητα) συνεχίζεται στις αναπτυσσόμενες χώρες και στις αναδυόμενες οικονομίες, παρά τις προόδους εφαρμογής διεθνών συμβάσεων. Πολλά από τα εν λόγω περιβαλλοντικά προβλήματα δεν αποτελούν μεμονωμένα θέματα αλλά αλληλοσχετίζονται και αλληλεξαρτώνται.

Πιθανότατα η μελλοντική οικονομική ανάπτυξη θα είναι ταχύτερη στις αναδυόμενες οικονομίες και, εφόσον τύχει καλής διαχείρισης, μπορεί να συμβάλει στην απαλλαγή των πληθυσμών από τη φτώχεια. Ωστόσο, σε πολλές χώρες του κόσμου, η διατήρηση των καταναλωτικών πρακτικών και των συνηθειών παραγωγής που ισχύουν σήμερα θα αυξήσει τη χρήση των φυσικών πόρων, θα επιταχύνει την υποβάθμιση του περιβάλλοντος και θα επιδεινώσει την κλιματική αλλαγή. Οι πιέσεις και οι επιπτώσεις στο περιβάλλον θα επιδεινωθούν από την αύξηση του παγκόσμιου πληθυσμού (ο οποίος αναμένεται να φθάσει τουλάχιστον τα 9 δισεκατομμύρια το 2050), την αστική ανάπτυξη και τις κοινωνικές εξελίξεις (περίπου 1,2 δισεκατομμύρια άτομα αναμένεται να ενταχθούν στην «μεσαία τάξη» στις αναδυόμενες οικονομίες).

2.2. Η αειφόρος ανάπτυξη στην ΕΕ

Κατά τη διάρκεια των τελευταίων δεκαετιών, η αειφόρος ανάπτυξη προωθήθηκε από ορισμένες πολιτικές της ΕΕ. Για παράδειγμα, η ΕΕ υιοθέτησε δεσμευτικούς στόχους σε θέματα καταπολέμησης της κλιματικής αλλαγής μέσω του συστήματος ανταλλαγής δικαιωμάτων εκπομπών της ΕΕ, καθώς και σειρά νομοθετικών εγγράφων σχετικών με τη βιοποικιλότητα, τη διαχείριση των αποβλήτων, τα ύδατα και την ποιότητα του ατμοσφαιρικού αέρα. Αυτό ενόησε την ανάπτυξη των οικολογικών βιομηχανιών της ΕΕ, οι οποίες συμβάλλουν σε ποσοστό μεγαλύτερο του 2,5% στο ΑΕΠ της ΕΕ και απασχολούν περισσότερα από 3,4 εκατομμύρια άτομα. Το 2001, η ΕΕ υιοθέτησε στρατηγική για την αειφόρο ανάπτυξη (ΣΑΑ της ΕΕ), η οποία ανανεώθηκε το 2006.

Αφότου μεσολάβησε η τελευταία έκθεση για τη ΣΑΑ, η οποία δημοσιεύθηκε το 2009, η πρόοδος που επετεύχθη όσον αφορά την αειφορία στην ΕΕ αξιολογήθηκε με διάφορους τρόπους, ιδίως με τη βοήθεια δεικτών διάρκειας και της έκθεσης του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Περιβάλλοντος σχετικά με το περιβάλλον. Τα εν λόγω δημοσιεύματα καταδεικνύουν ότι, μολονότι πραγματοποιήθηκαν βήματα προόδου, εξακολουθούν να υπάρχουν προβλήματα, ιδίως προκειμένου να αποκτήσει η ανάπτυξη εντονότερα χαρακτηριστικά αειφορίας.

Η υιοθέτηση της στρατηγικής «Ευρώπη 2020», το 2010, απετέλεσε ορόσημο. Η εν λόγω στρατηγική αποβλέπει στο να καταστεί η ΕΕ μια οικονομία της γνώσης, αποδοτική από πλευράς αξιοποίησης των πόρων και με χαμηλές εκπομπές CO₂, ικανή να ανταποκριθεί κατά τρόπο αειφόρο στα προβλήματα που θα αντιμετωπίζει η ΕΕ μέχρι το 2050. Αποβλέπει στην πλήρη ενσωμάτωση της αειφορίας και στη διεύρυνση του ρόλου της στη χάραξη των πολιτικών. Προκειμένου να γίνει αυτό, καθορίζει τις προτεραιότητες που αλληλοενισχύονται,

δηλαδή μια ανάπτυξη με χαρακτηριστικά *ευφυΐας, αειφορίας και ένταξης*, με οδηγό πέντε σημαντικούς στόχους και επτά εμβληματικές πρωτοβουλίες (πρβλ. παράρτημα).

Ικανός αριθμός των εν λόγω εμβληματικών πρωτοβουλιών παρουσιάζουν άμεσο ενδιαφέρον για την παρούσα ανακοίνωση. Για παράδειγμα, η εμβληματική πρωτοβουλία για την αποδοτική χρήση των πόρων αποβλέπει στην αποσύνδεση της χρήσης φυσικών πόρων από την οικονομική ανάπτυξη και προβλέπει σειρά νέων μέτρων, ιδίως όσον αφορά τις πρώτες ύλες, την ενεργειακή απόδοση και τη βιοποικιλότητα, καθώς και χάρτες πορείας για να απαλλαγεί από το διοξείδιο του άνθρακα η οικονομία, η ενέργεια και οι μεταφορές. Συνιστά επίσης την αύξηση της προσφυγής σε αγορακεντρικά μέσα, τη σταδιακή κατάργηση των επιβλαβών για το περιβάλλον επιχορηγήσεων και την «οικολογικοποίηση» (πρασίνισμα) των φορολογικών συστημάτων.

Τα βήματα προόδου όσον αφορά την απόδοση των πόρων καθώς και οι άλλοι εμβληματικοί στόχοι και πρωτοβουλίες θα αξιολογηθούν στο πλαίσιο διακυβέρνησης που θεσπίζεται με τη στρατηγική «Ευρώπη 2020» και στο πλαίσιο του «ευρωπαϊκού εξαμήνου». Βάσει των συνεισφορών των τομεακών Συμβουλίων, θα υλοποιηθούν μεταρρυθμιστικά προγράμματα στα κράτη μέλη, θα εκδοθούν γνώμες της Επιτροπής και συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου· θα δημιουργηθεί ένας ενισχυμένος μηχανισμός που θα επιτρέπει την αύξηση της ενσωμάτωσης και συνοχής των πολιτικών προς όφελος του περιβάλλοντος και της αειφόρου ανάπτυξης.

Προκειμένου να αξιολογηθεί η πρόοδος εφαρμογής της ΣΑΑ της ΕΕ, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θα εξακολουθήσει, με τη βοήθεια της οικείας στατιστικής υπηρεσίας (Eurostat), του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Περιβάλλοντος και άλλων φορέων, να καταθέτει τα στατιστικά στοιχεία και τους δείκτες που θα επιτρέπουν τη μέτρηση και την κοινοποίηση της αειφορίας, επίσης και στο πλαίσιο της στρατηγικής «Ευρώπη 2020».

Η διάσκεψη Ρίο+20 θα αποτελέσει ορόσημο για την αειφόρο ανάπτυξη, τόσο στην ΕΕ, όσο και σε παγκόσμιο επίπεδο. Τα αποτελέσματά της θα εμπνεύσουν τη στρατηγική και τη δράση της ΕΕ στον τομέα αυτό και θα συμβάλουν ιδίως στην διαμόρφωση της στρατηγικής «Ευρώπη 2020», προκειμένου να την καταστήσουν ένα αποδοτικό μέσο στην υπηρεσία της αειφόρου ανάπτυξης.

3. ΠΡΟΣ ΜΙΑ ΠΡΑΣΙΝΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΚΑΙ ΜΙΑ ΚΑΛΥΤΕΡΗ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ

3.1. Πως θα καταστεί δυνατή η μετάβαση

Είκοσι χρόνια μετά τη διάσκεψη κορυφής του Ρίο, η παγκόσμια κοινότητα είναι πάντοτε αντιμέτωπη με δύο αλληλένδετα τεράστια προβλήματα: αφενός μεν να ικανοποιήσει τις προσδοκίες της ανθρωπότητας για μια καλύτερη ζωή, συνεκτιμώντας το γεγονός ότι ο παγκόσμιος πληθυσμός αναμένεται να αυξηθεί κατά το ένα τρίτο και πλέον μέχρι το 2050 και, αφετέρου, να μετριαστούν οι πιέσεις στο περιβάλλον οι οποίες, εάν δεν ληφθούν μέτρα, θα υπονομεύσουν τη δυνατότητα της ανθρωπότητας να ανταποκριθεί στις προσδοκίες αυτές.

Προκειμένου να αντιμετωπιστούν τα προβλήματα αυτά, το ζητούμενο δεν είναι τόσο η επιβράδυνση της ανάπτυξης, όσο η προαγωγή του *κατάλληλου τύπου* ανάπτυξης. Επιτακτικοί λόγοι επιβάλλουν τη ριζική αναθεώρηση του παραδοσιακού μοντέλου οικονομικής ανάπτυξης: η απλή επανεξέταση ενός οικονομικού συστήματος που ενθαρρύνει την αναποτελεσματική κατανάλωση του φυσικού κεφαλαίου και των φυσικών πόρων δεν θα

αρκέσει για την υλοποίηση των αναγκαίων αλλαγών. Έχουμε ανάγκη από μια οικονομία ικανή να διασφαλίσει μεγέθυνση και ανάπτυξη, βελτιώνοντας ταυτόχρονα την ευημερία σε βαθμό που να προσφέρει θέσεις αξιοπρεπών εργασιών, να αμβλύνει τις ανισότητες, να καταπολεμήσει τη φτώχεια και να διατηρήσει το φυσικό κεφάλαιο από το οποίο όλοι εξαρτόμαστε. Ο εν λόγω τύπος οικονομίας, μιας πράσινης οικονομίας, συνιστά ένα αποτελεσματικό μέσο προαγωγής της αειφόρου ανάπτυξης, εξάλειψης της φτώχειας και αντιμετώπισης των νέων προβλημάτων, καλύπτοντας τα υφιστάμενα κενά στην εφαρμογή.

Προκειμένου να περάσουμε σε μια πράσινη οικονομία, είναι αναγκαίο να διαφυλάξουμε το κεφάλαιο που συνιστούν οι στρατηγικοί φυσικοί πόροι και να επενδυθούν πολλά στον τομέα αυτό. Ό,τι προηγείται είναι απαραίτητο για όλες τις οικονομίες, ισχύει όμως όλος ιδιαιτέρως για τις αναπτυσσόμενες χώρες, οι οποίες έχουν τη δυνατότητα να ενισχύσουν τις οικείες οικονομίες χάρη στην αειφόρο διαχείριση του φυσικού κεφαλαίου τους. Η μετάβαση σε μια πράσινη οικονομία προϋποθέτει επίσης την προσφυγή σε λύσεις χαμηλής έντασης διοξειδίου του άνθρακα (χαμηλών ανθρακούχων εκπομπών) και αποτελεσματικών σε ό,τι αφορά τη χρήση των πόρων, καθώς και την ένταση των προσπάθειών για την προαγωγή των αειφόρων πρακτικών κατανάλωσης και παραγωγής. Όλες αυτές οι επιταγές απαιτούν την δημιουργία των κατάλληλων ρυθμιστικών πλαισίων, τη θέσπιση ισχυρών κινήτρων για τις αγορές και για την καινοτομία, την κινητοποίηση των χρηματοδοτικών πόρων, καθώς και την προώθηση του επιχειρηματικού πνεύματος και τη συμμετοχή του ιδιωτικού τομέα. Προϋποθέτουν επίσης την κατάλληλη αξιοποίηση του φυσικού κεφαλαίου και, γενικότερα, την αναθεώρηση του πρίσματος υπό το οποίο αξιολογούμε την ανάπτυξη και την πρόοδο.

Σε μια πράσινη οικονομία, πολλά προβλήματα μπορούν να καταστούν οικονομικά εφελτρήσια ανατροπής των αρνητικών περιβαλλοντικών τάσεων, διασφαλίζοντας τόσο τη μελλοντική ανάπτυξη, όσο και τη μελλοντική απασχόληση. Για παράδειγμα, από την πείρα προκύπτει ότι τα αγορακεντρικά μέσα, όπως είναι η ανταλλαγή δικαιωμάτων εκπομπής άνθρακα, συνιστούν όχι μόνο αποτελεσματικά, από πλευράς κόστους, μέσα αντιμετώπισης των περιβαλλοντικών προβλημάτων, αλλά και πηγή επενδύσεων.

Η πράσινη οικονομία προσφέρει δυνατότητες σε όλες τις χώρες, ανεξαρτήτως επιπέδου ανάπτυξης και δομής της οικονομίας τους. Ακόμη και εάν, σε πολλές περιπτώσεις, οι αναγκαίες για τη μετάβαση σε μια πράσινη οικονομία επενδύσεις μπορούν να αποτελέσουν, βραχυπρόθεσμα, συμφέροντες για όλους λύσεις, σε άλλες περιπτώσεις είναι αναγκαίο να υιοθετηθεί μια μεσοπρόθεσμη προοπτική και θα πρέπει να βρεθεί μια λύση για το κόστος της μετάβασης, ιδίως με πολιτικές «υπέρ των φτωχών». Μολονότι δεν υπάρχει κατάλληλο για όλες τις περιπτώσεις μοντέλο, υπάρχουν κοινά προβλήματα και λύσεις, και οι χώρες θα ωφεληθούν από την ανταλλαγή πείρας και τη βελτίωση της διεθνούς συνεργασίας.

Από την άλλη πλευρά, η μετάβαση σε μια πράσινη οικονομία δεν ξεκινά από το μηδέν. Ορισμένες στρατηγικές, στις οποίες οι χώρες μπορούν να στηριχθούν, είναι ήδη διαμορφωμένες και εδραιωμένες, ιδίως στον τομέα της κλιματικής αλλαγής, της βιοποικιλότητας, της βιώσιμης κατανάλωσης και παραγωγής ή της έρευνας και καινοτομίας. Όλες αυτές οι στρατηγικές μπορούν να συμβάλουν στη δυνατότητα δημιουργίας μιας πράσινης οικονομίας. Οι εθνικές και διεθνείς στρατηγικές σε θέματα πράσινης οικονομίας πρέπει να στηριχθούν σε αυτές και να τις ενισχύσουν, όπως συμβαίνει με τη στρατηγική «Ευρώπη 2020» και, πιο πρόσφατα, στο χάρτη πορείας προς μια ανταγωνιστική οικονομία χαμηλής έντασης ανθρακούχων εκπομπών μέχρι το 2050.

Διεθνείς οργανώσεις, συμπεριλαμβανομένου του Προγράμματος των Ηνωμένων Εθνών για το Περιβάλλον (UNEP) και του Οργανισμού Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης

(ΟΟΣΑ), διαμορφώνουν στρατηγικές στον τομέα της πράσινης οικονομίας και ανάπτυξης. Η Διεθνής Οργάνωση Εργασίας (ΔΟΕ) θεσπίζει προγράμματα που προάγουν την πράσινη αξιοπρεπή απασχόληση. Οι θεσμοί G8 και G20 στρατεύονται, επίσης, ολοένα και περισσότερο, στην προώθηση της πράσινης οικονομίας. Στην Κανκούν, τα μέρη στην Επιτροπή των Ηνωμένων Εθνών για την Αειφόρο Ανάπτυξη (ΕΑΑ) συμφώνησαν ότι όλες οι χώρες οφείλουν να χαράξουν αναπτυξιακές στρατηγικές χαμηλής έντασης άνθρακα, συμβατές με την αειφόρο ανάπτυξη.

Συνεκτιμώντας τις προαναφερθείσες πρωτοβουλίες, η μετάβαση σε μια πράσινη οικονομία απαιτεί τον συνυπολογισμό τριών αλληλένδετων διαστάσεων:

- (1) Επένδυση στην αειφόρο ανάπτυξη των κυριότερων πόρων και του φυσικού κεφαλαίου («τι;»)
- (2) Θέσπιση των κατάλληλων όρων σε επίπεδο αγοράς και ρυθμίσεις («πώς;»)
- (3) Βελτίωση της διακυβέρνησης και της συμμετοχής του ιδιωτικού τομέα («ποιος;»)

Στα τμήματα που ακολουθούν θα αναλυθούν λεπτομερέστερα οι τρεις αυτές διαστάσεις, ως πλαίσιο στοχοθετημένων δράσεων και επενδύσεων.

3.2. Επένδυση στην αειφόρο διαχείριση των σημαντικότερων πόρων και του φυσικού κεφαλαίου

Πόροι όπως είναι το νερό, η ενέργεια, το έδαφος, τα δάση και τα υλικά αποτελούν τα θεμέλια κάθε οικονομίας, και ιδιαίτερα της πράσινης. Εξασφαλίζουν τα προς το ζην πολυάριθμων ατόμων ανά τον κόσμο και ειδικότερα στις αναπτυσσόμενες χώρες, όπου η έλλειψη πρόσβασης σε πόρους ποιότητας και η έλλειψη γνώσεων για τον τρόπο διαχείρισής τους κατά τρόπο αειφόρο αποτελούν σημαντικές αιτίες φτώχειας. Παρατηρούμε πολλά παραδείγματα για τους τρόπους με τους οποίους η πρόσβαση σε πόρους που αποτελούν το αντικείμενο αειφόρου διαχείρισης επιτρέπει σε πολλά άτομα να απαλλαγούν από τη φτώχεια. Στο πλαίσιο αυτό, οι τομείς που συνδέονται με τους ως άνω πόρους θα μπορούσαν να αποτελέσουν τις κυριότερες αγορές ανάπτυξης της πράσινης οικονομίας, καθιστώντας δυνατή τη μελλοντική οικονομική ανάπτυξη, τη δημιουργία θέσεων εργασίας και την εξάλειψη της φτώχειας, ιδίως στις αναπτυσσόμενες χώρες.

Το **νερό** αποτελεί έναν από τους πλέον πολύτιμους πόρους, απαραίτητο για την ύπαρξη της ζωής και για την υγεία, αλλά και για την ανάπτυξη πολυάριθμων οικονομικών τομέων, όπως είναι η γεωργία, η μεταποιητική βιομηχανία και η ηλεκτροπαραγωγή. Η αειφόρος διαχείριση του νερού κατέχει εξέχουσα θέση στις προσπάθειες που αποβλέπουν στην εξάλειψη της φτώχειας, αφού η ζωή των πλέων στερημένων στρωμάτων συνδέεται στενά με την πρόσβαση στο νερό και με τις πολυάριθμες λειτουργίες και χρήσεις του. Το νερό έχει επίσης μη αμελητέες επιπτώσεις στην ειρήνη, την ασφάλεια και τις περιφερειακές σχέσεις. Είναι αναμφισβήτητο ότι πρέπει να ενισχυθούν οι πολιτικές βελτίωσης της πρόσβασης στο νερό, της ποιότητάς του και της ορθολογικής χρήσης του.

Η πρόσβαση στις **ενεργειακές** υπηρεσίες αποτελεί όρο εκ των ων ουκ άνευ για την οικονομική ανάπτυξη. Η πρόσβαση στην ενέργεια συνιστά επίσης ένα σημαντικότατο όρο εξάλειψης της φτώχειας. Σήμερα, στις αναπτυσσόμενες χώρες, περισσότερα από 1,4 δισεκατομμύρια άτομα δεν έχουν πρόσβαση στο ηλεκτρικό ρεύμα και 2,7 δισεκατομμύρια εξαρτώνται από την ορθολογική χρήση της βιομάζας για την παρασκευή της τροφής τους.

Πολυάριθμες περιφέρειες του αναπτυσσόμενου κόσμου διαθέτουν σημαντικό δυναμικό από πλευράς **ανανεώσιμων πηγών ενέργειας**, ιδίως εκεί όπου η επέκταση των δικτύων διανομής ηλεκτρικού ρεύματος δεν είναι οικονομικά συμφέρουσα. Η ανάπτυξη ανανεώσιμων πηγών ενέργειας πρέπει να συμβαδίζει με μέτρα αύξησης της **ενεργειακής απόδοσης** και περιορισμού της εξάρτησης από τα ορυκτά καύσιμα.

Οι **θαλάσσιοι πόροι** αποτελούν πηγή τροφής και οικονομικής ευημερίας. Ο τομέας της αλιείας είναι βασικής σημασίας παράγοντας για την οικονομική ανάπτυξη και τους όρους διαβίωσης εκατομμυρίων ατόμων ανά τον κόσμο, ιδίως στις αναπτυσσόμενες χώρες. Οι **θάλασσες και οι ωκεανοί** αποτελούν βασική συνιστώσα του χερσαίου οικοσυστήματος και διαδραματίζουν καίριο ρόλο στον μετριασμό της κλιματικής αλλαγής. Οι κοραλλιογενείς ύφαλοι και τα δάση από μαγκρόβια (ριζοφόρα) δεν περικλείουν μόνο αποθέματα άνθρακα και βιοποικιλότητας αλλά, επίσης, προστατεύουν τις παράκτιες περιοχές από τις πλημμύρες και, ως εκ τούτου, περιορίζουν τον κίνδυνο καταστροφών. Ωστόσο, πολλές είναι οι απειλές για το θαλάσσιο περιβάλλον: εξάντληση των ιχθυοποθεμάτων, απώλεια βιοποικιλότητας, θαλάσσια απόβλητα και ρύπανση, συμπεριλαμβανομένης της οξίνισης. Πολλά από τα προβλήματα αυτά έχουν διασυννοριακό χαρακτήρα και απαιτούν δράση σε διεθνές επίπεδο.

Ένα από τα μεγάλα προβλήματα της **γεωργίας** συνίσταται στη θρέψη 9 δισεκατομμυρίων ατόμων μέχρι το 2050 χωρίς να υποβαθμιστεί και να μολυνθεί περαιτέρω το έδαφος. Η αειφορία της γεωργίας και η χρήση του εδάφους θα αποτελέσουν έναν από τους ακρογωνιαίους λίθους της πράσινης οικονομίας. Οι σημερινές γεωργικές πρακτικές ευθύνονται για το 70% της κατανάλωσης γλυκού νερού ανά τον κόσμο και συμβάλλουν σε ποσοστό πλέον του 13% στις εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου (ΑΘ). Η αειφόρος γεωργία επιτρέπει τη σημαντική αύξηση των αποδόσεων, ιδίως στις μικρές εκμεταλλεύσεις. Μολονότι υφίστανται πολυάριθμες τεχνικές αειφόρου διαχείρισης των εδαφών, οι επενδύσεις στον τομέα αυτό δεν είναι επαρκείς. Η υποβάθμιση των εδαφών συνδέεται άμεσα με τη γεωργία και έχει άμεσες επιπτώσεις σε 1,5 δισεκατομμύρια άτομα στον πλανήτη, εκ των οποίων ποσοστό 42% πρόκειται για εξαθλιωμένους πληθυσμούς. Η υποβάθμιση των εδαφών αποτελεί παγκόσμιο πρόβλημα που δεν περιορίζεται στις άνυδρες και ημι-άνυδρες περιοχές και απαιτεί παγκόσμια λύση. Η καλή διακυβέρνηση είναι απαραίτητος όρος για την επίλυση των προβλημάτων αυτών, μέσω του συνδέσμου της ιδιοκτησίας και των δικαιωμάτων γης, ακόμη και από τις κοινότητες και τους αυτόχθονες πληθυσμούς. Όλα αυτά τα στοιχεία πρέπει να συνεκτιμηθούν εάν όντως επιθυμούμε να διασφαλίσουμε τη βιώσιμη προμήθεια τροφίμων. Τα **δάση** αποτελούν πηγή ζωής εκατομμυρίων ατόμων, πολλά από τα οποία κατοικούν σε τροπικές περιοχές και ανήκουν στα φτωχότερα στρώματα της κοινωνίας. Πέραν τούτου, τα δάση αποτελούν πρωταρχικής σημασίας συνιστώσα του χερσαίου οικοσυστήματος, διασφαλίζοντας λειτουργίες όπως είναι η προστασία των εδαφών, του νερού και της βιοποικιλότητας. Ωστόσο, οι παγκόσμιοι ρυθμοί αποψίλωσης των δασών παραμένουν ανησυχητικοί, με σημαντικές επιπτώσεις στην κλιματική αλλαγή και τη βιοποικιλότητα. Οι εκπομπές που προέρχονται από την αποψίλωση των τροπικών δασών καθώς και την υποβάθμιση των δασών και των τυρφώνων υπολογίζονται σε 15% των παγκόσμιων εκπομπών CO₂. Είναι πολύ πιθανόν να βαίνει αυξανόμενη η σημασία των δασών στο πλαίσιο μιας πράσινης οικονομίας, τόσο ως πηγή νέων υλικών (π.χ. βιοπλαστικά) όσο και ως συνιστώσα των στρατηγικών σε θέματα ανανεώσιμων πηγών ενέργειας. Στο πλαίσιο αυτό, η διατήρηση και αειφόρος διαχείρισή τους είναι βασικής σημασίας παράγοντας.

Οι αειφόρες χρήσεις γης, η αειφόρος γεωργία, η βιώσιμη διαχείριση των δασών του νερού και των ωκεανών, εξαρτώνται, στο σύνολό τους, από τα **οικοσυστήματα και τη βιοποικιλότητα**, που καθορίζουν την αντοχή και τη μακροπρόθεσμη κατάσταση του περιβάλλοντος. Παρατηρείται μια αυξανόμενη ευαισθητοποίηση όσον αφορά τα πλεονεκτήματα που

προσφέρουν οι οικοσυστημικές υπηρεσίες στις επιχειρήσεις και την κοινωνία στο σύνολό της³ καθώς και του δυναμικού που αντιπροσωπεύουν οι επενδύσεις στο φυσικό κεφάλαιο για την πράσινη οικονομία.

Τα απόβλητα μπορούν να αποτελέσουν πολύτιμο πόρο, πλην όμως, εάν δεν τυγχάνουν σωστής διαχείρισης, συνιστούν κίνδυνο για την υγεία και το περιβάλλον. Η ορθή **διαχείριση των αποβλήτων** επιτρέπει τη μείωση στο ελάχιστο των περιβαλλοντικών επιπτώσεων, όπως είναι οι εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου, την προαγωγή μιας αποδοτικής χρήσης των πόρων και την προμήθεια μιας νέας πηγής ανακυκλωμένων υλικών. Το οικονομικό δυναμικό της διαχείρισης των αποβλήτων βαίνει αυξανόμενο σε πολυάριθμες περιφέρειες του κόσμου, προσφέροντας σημαντικές επιχειρηματικές ευκαιρίες και δυνατότητες απασχόλησης. Είναι βασικής σημασίας παράγοντας να εξασφαλιστεί ότι οι εν λόγω θέσεις εργασίας είναι αξιοπρεπείς, ιδίως όσον αφορά τις συνθήκες εργασίας. Δεδομένου ότι οι αναπτυσσόμενες χώρες μεγενθύνονται οικονομικά, αυξάνονται οι ανάγκες και οι οικονομικές ευκαιρίες καλύτερης διαχείρισης των αποβλήτων. Επίσης, τα επικίνδυνα απόβλητα και οι χημικές ουσίες παραμένουν τομέας ιδιαίτερης ανησυχίας, τόσο σε εθνικό, όσο και σε παγκόσμιο επίπεδο.

Η μετάβαση σε μια παγκόσμια πράσινη οικονομία θα χρειαστεί την υιοθέτηση ενισχυμένων παγκόσμιων πολιτικών στους εν λόγω τομείς και η συνδιάσκεψη Ρίο+20 αναμένεται να προσφέρει ένα κατάλληλο πλαίσιο διαμόρφωσής τους.

3.3. Δημιουργία των κατάλληλων συνθηκών σε επίπεδο αγοράς και ρύθμισης

Πρέπει να θεσπιστούν ορισμένοι όροι όσον αφορά την αγορά και τη ρύθμιση προκειμένου να καταστεί δυνατή και να καθοδηγηθεί η ανάπτυξη στους ως άνω τομείς. Οι ευνοϊκοί αυτοί όροι είναι απαραίτητοι όχι μόνο για την προαγωγή των περιβαλλοντικών στόχων, αλλά και για τη διασφάλιση της προβλεψιμότητας και της εφαρμογής ισότιμων όρων δραστηριοποίησης για όλες τις επιχειρήσεις. Επίσης, συνιστούν ένα σταθερό πλαίσιο για την ενθάρρυνση των επενδύσεων και την οικο-καινοτομία, με τη βοήθεια νέων τεχνολογιών και νέων μεθόδων εργασίας.

Τα **ρυθμιστικά/κανονιστικά μέσα** θα διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο για το «πρασίνισμα» της οικονομίας, τόσο σε εθνικό, όσο και σε διεθνές επίπεδο. Θα πρέπει να συνδυαστούν **μέσα στηριζόμενα στους μηχανισμούς της αγοράς** (όπως είναι οι φόροι, οι εμπορεύσιμες άδειες και οι περιβαλλοντικές επιχορηγήσεις), που είναι ευέλικτα και αποτελεσματικά - από πλευράς κόστους - μέσα τα οποία μπορούν να συμβάλουν στην επίτευξη στόχων που είναι ταυτοχρόνως οικονομικοί, κοινωνικοί και περιβαλλοντικοί. Φορολογικές μεταρρυθμίσεις που μεταθέτουν τα φορολογικά βάρη της εργασίας προς δραστηριότητες που έχουν περιβαλλοντικές επιδράσεις και προς την ενέργεια μπορούν να είναι επωφελείς τόσο για την απασχόληση, όσο και για το περιβάλλον. Συστήματα μέγιστων ορίων και ανταλλαγής δικαιωμάτων, όπως είναι το σύστημα εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπών της ΕΕ, αποδείχθηκαν αποτελεσματικά αγορακεντρικά μέσα. Και άλλοι μηχανισμοί είναι επίσης αποτελεσματικοί, όπως τα φορολογικά κίνητρα για τις ΜΜΕ, τα τέλη για το νερό, οι οικολογικοί φόροι (οικο-φόροι) και οι τιμές επαναγοράς. Ορισμένα κράτη εφαρμόζουν ήδη συστήματα πληρωμών για τις οικοσυστημικές υπηρεσίες, οι οποίες, εξάλλου, λαμβάνονται

³ Τα οικονομικά των οικοσυστημάτων και της βιοποικιλότητας για τις επιχειρήσεις (*The Economics of Ecosystems and Biodiversity for Business*) – "TEEB for Business"

υπόψη στις διεξαγόμενες διαπραγματεύσεις σχετικά με την μείωση των εκπομπών που προκύπτουν από την αποψίλωση και την υποβάθμιση των δασών (REDD).

Οι επιβλαβείς για το περιβάλλον επιχορηγήσεις συνιστούν ένα μείζον εμπόδιο για μια οικολογικότερη οικονομία («πρασίνισμα της οικονομίας»). Διαιωνίζουν μη αειφόρες πρακτικές και στρέφουν τους χρηματοδοτικούς πόρους μακριά από τις αναγκαίες φιλοοικολογικές (πράσινες) επενδύσεις. Διαμορφώνεται μια δυναμική προκειμένου να αντιμετωπιστούν τα εν λόγω προβλήματα. Το 2009, η σύνοδος G20 ανέλαβε τη δέσμευση να εξορθολογήσει και να εξαλείψει, σταδιακά, τις αναποτελεσματικές επιχορηγήσεις για τα ορυκτά καύσιμα, οι οποίες ενθαρρύνουν την υπερκατανάλωση. Η δέσμευση αυτή θα επανεξεταστεί το 2011. Το 2010, τα μέρη στη σύμβαση για τη βιολογική ποικιλότητα ανέλαβαν τη δέσμευση να μηδενίσουν, να τερματίσουν σταδιακά ή να μεταρρυθμίσουν τις επιβλαβείς για την βιοποικιλότητα επιχορηγήσεις, το αργότερο το 2020.

Προκειμένου να καταστεί δυνατή η μετάβαση προς μια φιλοπεριβαλλοντική παγκόσμια οικονομία, θα χρειαστεί η κινητοποίηση **σημαντικών χρηματοδοτικών πόρων**. Για την επίτευξη του στόχου αυτού θα απαιτηθεί η λήψη μέτρων προς την κατεύθυνση αυτή από το σύνολο των χωρών, των διεθνών οργανισμών και των τραπεζών. Το Πρόγραμμα των ΗΕ για το Περιβάλλον (UNEP) εκτιμά ότι το ύψος των αναγκών προς τούτο επενδύσεων σε παγκόσμιο επίπεδο θα μπορούσε να ανέλθει γύρω στο 2% του παγκόσμιου ΑΕΠ ετησίως μέχρι το 2050. Θα καταστεί λοιπόν απαραίτητη μια δραστική αλλαγή αντιλήψεων όσον αφορά τη χρηματοδότηση, ούτως ώστε να δοθεί η δυνατότητα στις χώρες να προσφεύγουν σε καινοτόμες δημόσιες και ιδιωτικές λύσεις. Η προσφυγή σε δημόσιους και μόνο πόρους δεν θα αρκήσει· αντί γι' αυτό, οι δημόσιες αυτές χρηματοδοτήσεις πρέπει να αποτελέσουν τον καταλύτη και το μέσο κινητοποίησης πολύ μεγαλύτερων – συγκριτικά – ιδιωτικών επενδύσεων. Θα πρέπει να θεσπιστούν κίνητρα για την ενθάρρυνση των οικολογικών ιδιωτικών επενδύσεων· επίσης είναι δυνατό να κατευθυνθούν σε πολύ μεγαλύτερη κλίμακα οι επενδύσεις των ασφαλιστικών και συνταξιοδοτικών ταμείων προς την αειφόρο ανάπτυξη. Εκ παραλλήλου, τόσο οι εθνικοί δημόσιοι φορείς, όσο και οι διεθνείς δημόσιοι χρηματοδοτικοί οργανισμοί, καλούνται να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο στη δημιουργία των προϋποθέσεων περιορισμού της επικινδυνότητας των ιδιωτικών επενδύσεων και στην εγγύηση ορθολογικών και ισοβαρών τρόπων επενδύσεων. Εξάλλου, είναι σημαντικό να υπάρχει πρόσβαση στη χρηματοδότηση και στα κεφάλαια επιχειρηματικού κινδύνου, καθώς και σε ένα ευνοϊκό ρυθμιστικό/κανονιστικό περιβάλλον, εάν θέλουμε να **τονώσουμε την οικο-καινοτομία, τις οικολογικές (πράσινες) περιβαλλοντικές τεχνολογίες και ΜΜΕ**.

Χωρίς τις αναγκαίες **δεξιότητες και την απαραίτητη τεχνογνωσία**, δεν είναι δυνατή η μετάβαση σε μια πράσινη οικονομία. Ταυτόχρονα, πρέπει να εξασφαλιστεί ότι οι τυχόν **νέες θέσεις εργασίας** θα είναι θέσεις «ευπρεπούς εργασίας», με εγγυήσεις όσον αφορά τα δικαιώματα στην εργασία, την κοινωνική προστασία και τον κοινωνικό διάλογο. Οι οικονομικές πολιτικές πρέπει να συμπληρώνονται από πολιτικές για την απασχόληση, προκειμένου να αποκτήσουν οι εργαζόμενοι νέες δεξιότητες και να συμβάλουν στη δημιουργία νέων προοπτικών απασχόλησης. Στον κατ' εκτίμηση συνολικό αριθμό των 211 εκατομμυρίων ανέργων παγκοσμίως το 2009, περίπου το 40 τοις εκατό ήταν ηλικίας μεταξύ 15 και 24 ετών· επιβάλλεται λοιπόν να ληφθεί σειρά μέτρων για τους νέους. Εξάλλου, πολλά από τα εμπόδια προς μια οικολογική οικονομία και ένα βιώσιμο μέλλον δεν μπορούν να αρθούν παρά με τη βοήθεια μιας ενισχυμένης **συνεργασίας στον τομέα της επιστήμης και της έρευνας**.

Είναι δυνατή η υποστήριξη των αειφόρων μοντέλων προσφοράς και ζήτησης σε διεθνές επίπεδο, μέσω της βελτίωσης της **συμπληρωματικότητας των εμπορικών πολιτικών και της**

αειφόρου ανάπτυξης. Αυτό προϋποθέτει την διατήρηση ενός πολυμερούς εμπορικού συστήματος, ανοικτού και χωρίς αποκλεισμούς, και τη μέριμνα ώστε καμία χώρα να μην εμποδίζεται να λάβει μέτρα για την ενθάρρυνση της αειφόρου ανάπτυξης, εφόσον τα μέτρα αυτά δεν συνιστούν ούτε μέσο αυθαιρέτων ή αδικαιολόγητων διακρίσεων, ούτε συγκεκαλυμμένο περιορισμό του διεθνούς εμπορίου. Ο περιορισμός ή η κατάργηση των δασμολογικών και μη δασμολογικών εμποδίων για τα περιβαλλοντικά αγαθά, τις περιβαλλοντικές τεχνολογίες και υπηρεσίες, καθώς και για φιλοπεριβαλλοντικά προϊόντα ή τα προϊόντα που προέρχονται από το ισότιμο εμπόριο, μπορούν, επίσης, να ευνοήσουν τη εν λόγω συμπληρωματικότητα. Εξάλλου, στο βαθμό που γενικεύονται τα συστήματα εξασφάλισης της αειφορίας και των πρακτικών της εταιρικής κοινωνικής ευθύνης, η ανάπτυξη διεθνών κατευθυντήριων γραμμών και προτύπων, οι πιστοποιήσεις συστημάτων και σημάτων, μπορούν να αποφέρουν οικονομικά, περιβαλλοντικά και κοινωνικά οφέλη. Πρέπει να ενισχυθούν τα διεθνή μέτρα καταπολέμησης του παράνομου εμπορίου περιβαλλοντικά ευαίσθητων αγαθών (όπως είναι η άγρια πανίδα, οι επικίνδυνες ουσίες και οι φυσικοί πόροι) - ένα αντιπροσωπευτικό παράδειγμα των όσων μπορούν να επιτευχθούν είναι οι εθελοντικές συμφωνίες εταιρικής σχέσης που η ΕΕ διαπραγματεύεται στο πλαίσιο της πρωτοβουλίας της για την Εφαρμογή της δασικής νομοθεσίας, διακυβέρνησης και εμπορίου (FLEGT). Πρέπει να προαχθεί η ένταξη σχετικών με την αειφορία διατάξεων στις πολυμερείς και διμερείς εμπορικές συμφωνίες.

Η διασφάλιση και η μέτρηση της προόδου απαιτεί συγκρίσιμα κριτήρια και δείκτες μέτρησης. Ορισμένοι οργανισμοί, όπως ο ΟΟΣΑ, καταβάλλουν προσπάθειες καθιέρωσης διαφόρων τύπων δεικτών που να είναι σε θέση να αντανακλούν την κατάσταση του περιβάλλοντος και των φυσικών πόρων, της ευημερίας και της ποιότητας ζωής. Ωστόσο, μόνο ορισμένοι από τους εν λόγω δείκτες έχουν χρησιμοποιηθεί μέχρι στιγμής ευρέως στην κοινοποίηση των αναγκών ασκούμενης πολιτικής, όπως είναι η ένταση CO₂ και ο Δείκτης ανάπτυξης του ανθρώπου. Η Agenda 21 περιείχε ήδη συστάσεις προς τις κυβερνήσεις για τη θέσπιση δεικτών αειφόρου ανάπτυξης και μηχανισμών περιβαλλοντικής ευθύνης. Ωστόσο, η πρόοδος που σημειώθηκε έκτοτε υπήρξε βραδεία και άνιση. Το Ρίο+20 οφείλει να προαγάγει τη διαφάνεια των εθνικών κοινοποιήσεων και να αποφέρει συναίνεση για τη χρήση της περιβαλλοντικής ευθύνης και έγκυρων δεικτών, σε εθνικό και παγκόσμιο επίπεδο, με σκοπό τη μέτρηση της ευρύτερης αυτής αντίληψης της προόδου, πέραν του ΑΕΠ.

3.4. (Ενίσχυση της διακυβέρνησης και της συμμετοχής του ιδιωτικού τομέα

Οι δομές διακυβέρνησης είναι κρίσιμης σημασίας παράγοντες για την προώθηση της αειφόρου ανάπτυξης, το πρασίνισμα των οικονομιών μας και την εξάλειψη της φτώχειας. Ωστόσο, αναγνωρίζεται ευρέως ότι οι τρέχουσες δομές διακυβέρνησης χρειάζονται σημαντικές μεταρρυθμίσεις. Πρέπει να διερευνηθούν τέσσερις κύριοι μεταρρυθμιστικοί άξονες.

Είναι αναγκαίο να ενισχυθεί και να εξορθολογιστεί **η διακυβέρνηση όσον αφορά την αειφόρο ανάπτυξη** στο πλαίσιο του συστήματος ΗΕ, ιδίως ενισχύοντας τη συνοχή μεταξύ των δραστηριοτήτων που ασκούνται στο πλαίσιο των οικονομικών, κοινωνικών και περιβαλλοντικών πυλώνων, καθώς και ο συντονισμός των τελευταίων. Στο εσωτερικό των ΗΕ, προωθούνται ορισμένες προσπάθειες, μεταξύ των οποίων συγκαταλέγονται η βελτίωση των διοργανισμικών μηχανισμών και, στο πλαίσιο της πρωτοβουλίας «Ενωμένοι στη δράση», η προώθηση της συνοχής σε επίπεδο Ηνωμένων Εθνών στους τομείς της ανάπτυξης, της ανθρωπιστικής βοήθειας και του περιβάλλοντος. Εξάλλου, ορίζονται προβλήματα, όπως είναι η κλιματική αλλαγή, απαιτούν έναν πιο προωθημένο εξορθολογισμό. Τέτοιες διαδικασίες πρέπει να ενισχυθούν. Ενώ η ενίσχυση της διεθνούς διακυβέρνησης για την αειφόρο

ανάπτυξη είναι κρίσιμης σημασίας παράγοντας, χρειάζεται επίσης να δοθεί προσοχή στις **περιφερειακές, εθνικές και τοπικές δομές**.

Σε σύγκριση με τις υφιστάμενες παγκόσμιες οικονομικές δομές, **η διεθνής περιβαλλοντική διακυβέρνηση** είναι ελλειμματική. Αυτό οφείλεται στον θεσμικό κατακερματισμό, στην έλλειψη καταλογισμού ευθύνης για την εφαρμογή συμφωνημένων πολιτικών, στην έλλειψη μιας ισχυρής και με κύρος φωνής στο πλαίσιο του συστήματος παγκόσμιας διακυβέρνησης, καθώς και στην έλλειψη ανθρώπινων και χρηματοδοτικών πόρων. Επιπλέον, οι νέοι ρόλοι και οι νέες ευθύνες των αναδυόμενων οικονομιών πάσχουν από ανεπαρκή οριοθέτηση. Την τελευταία δεκαετία, έχουν αναληφθεί απόπειρες βελτίωσης της διεθνούς περιβαλλοντικής διακυβέρνησης - τελευταία ως τμήμα της υψηλού επιπέδου συμβουλευτικής ομάδας υπό την αιγίδα του προγράμματος του ΗΕ για το Περιβάλλον (UNEP) (Διαδικασία Ναϊρόμπι—Ελσίνκι) -πλην όμως, η πραγματοποίηση αυτής προόδου αποδείχθηκε μέχρι στιγμής δύσκολη.

Η διεθνής οικονομική και κοινωνική διακυβέρνηση ασκείται από σειρά οργανισμών. Οι διεθνείς Χρηματοδοτικοί Οργανισμοί όπως είναι η World Bank Group (Ομάδα Παγκόσμιας Τράπεζας και το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο) καθώς και περιφερειακές αναπτυξιακές τράπεζες (όπως είναι η Asian Development Bank – Τράπεζα για την Ανάπτυξη της Ασίας, η Inter-American Development Bank- Διαμερικανική Τράπεζα Ανάπτυξης), η African Development bank – Τράπεζα για την Ανάπτυξη της Αφρικής, η European Bank for Reconstruction and Development – Ευρωπαϊκή Τράπεζα για την Ανοικοδόμηση και Ανάπτυξη και η European Investment Bank – Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων) διαδραματίζουν κεντρικό ρόλο στις παγκόσμιες οικονομικές πολιτικές και δράσεις. Ο ρόλος του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου όσον αφορά τη ρύθμιση του Παγκόσμιου Εμπορίου είναι ζωτικής σημασίας παράγοντας. Επιπλέον, θεσμοί όπως η Διεθνής Οργάνωση Εργασίας και άλλοι φορείς των ΗΕ διαδραματίζουν, ο καθένας στον τομέα του, ρόλο στην διαμόρφωση της απασχόλησης και την εξέλιξη των κοινωνικών προβλημάτων. Κάθε ένας από αυτούς θα κληθεί να διαδραματίσει το δικό του ρόλο στο πρασίνισμα της παγκόσμιας οικονομίας.

Η Agenda 21 και το Σχέδιο Εφαρμογής του Γιοχάνεσμπουργκ υπογραμμίζουν το σημαντικό ρόλο των **μη κρατικών φορέων** (των «κυριότερων ομάδων») που περιλαμβάνουν αυτόχθονες, γυναίκες, νέους, εργάτες, αγρότες, τοπικές κυβερνητικές αρχές, επιχειρηματικούς και βιομηχανικούς κύκλους και τις ΜΚΟ. Ωστόσο, ο ρόλος και η επίδραση που ασκούν έχει περιοριστεί όσον αφορά το εύρος και χρειάζεται ενίσχυση. Ειδικότερα, ζωτικής σημασίας παράγοντας θα είναι η ενίσχυση της **συμμετοχής των επιχειρήσεων**. Σε ορισμένες περιπτώσεις οι επιχειρήσεις έχουν ήδη δεσμευθεί στο πρασίνισμα των δραστηριοτήτων τους όπως, λ.χ., στις βιομηχανίες τροφίμων, ποτών και χημικών ουσιών. Η τάση αυτή πρέπει να ενισχυθεί περαιτέρω μέσω δυναμικότερων συμπράξεων δημόσιου και ιδιωτικού τομέα, νέων επιχειρηματικών δικτύων και συμμαχιών, καθώς και μέσω χρηματοδοτικών μηχανισμών για την επιτάχυνση της πράσινης επιχειρηματικότητας και καινοτομίας.

4. ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΟΙ ΑΞΟΝΕΣ ΔΡΑΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΑΣΚΕΨΗ Ρίο+20

4.1. Ένα πλαίσιο που επιτρέπει την επίτευξη αποτελεσμάτων

Προκειμένου να δοθεί μια νέα ώθηση στην αειφόρο ανάπτυξη, η διάσκεψη Ρίο+20 πρέπει να καταλήξει σε μια κοινή αντίληψη της αλλαγής, στηριζόμενη από ένα πλαίσιο λήψης

αποφάσεων το οποίο επιτρέπει την υιοθέτηση εξειδικευμένων μέτρων. Οι κυριότερες συνιστώσες ενός συνολικού αποτελέσματος θα μπορούσαν να είναι οι ακόλουθες:

1. Μια ευρεία πολιτική κινητοποίηση στηριζόμενη σε μια κοινότητα φιλόδοξων οραμάτων και σκοπών.
2. Ένα σύνολο εξειδικευμένων μέτρων σε διεθνές, περιφερειακό και εθνικό επίπεδο - ενσωματωμένων σε ένα «Χάρτη Πορείας για μια Πράσινη Οικονομία».
3. Ένα «σύνολο εργαλείων» προσεγγίσεων ασκούμενης πολιτικής και παραδειγμάτων βέλτιστων πρακτικών για την επίτευξη συμφωνημένων στόχων.
4. Ένας μηχανισμός προαγωγής και παρακολούθησης της συνολικής επιτελούμενης προόδου.

Ο Χάρτης Πορείας για μια Πράσινη Οικονομία μπορεί να εξασφαλίσει ότι οι αναλαμβανόμενες δεσμεύσεις θα διατηρηθούν πέραν της διάσκεψης Rio+20, μεριμνώντας ώστε το υιοθετηθέν όραμα και οι συμφωνημένοι στόχοι να αποτελέσουν το αντικείμενο συστηματικής παρακολούθησης. Μπορεί να καθορίσει ένα σύνολο διεθνών, περιφερειακών και εθνικών μέτρων που οριοθετούν τα μεγάλα ορόσημα, να θεσπίσει δείκτες και στόχους και να διαμορφώσει μηχανισμούς διασφάλισης της παρακολούθησης της συνολικής προόδου.

Ένας Χάρτης Πορείας της Πράσινης Οικονομίας μπορεί να συνδράμει όλες τις χώρες στο να επιταχύνουν την πρόδό τους προς την πράσινη οικονομία, αξιοποιώντας τις υφιστάμενες πρωτοβουλίες και σεβόμενος τις εθνικές ιδιαιτερότητες. Η θέσπιση στρατηγικών για το πρασίνισμα της οικονομίας ως τμήμα των συνολικών οικονομικών και αναπτυξιακών πολιτικών και σχεδίων χωρών θα είναι ζωτικής σημασίας παράγοντας. Οι εν λόγω στρατηγικές, οι οποίες πρέπει να σχεδιαστούν από τα κάτω προς τα πάνω - πρέπει να ενσωματώνουν στόχους και χρονοδιαγράμματα δράσης σε εθνικό και, κατά περίπτωση, περιφερειακό επίπεδο. Οι δράσεις πρέπει να αξιοποιούν τις υφιστάμενες προσπάθειες και θα μπορούσαν να ενσωματωθούν σε εθνικές οικονομικές και αναπτυξιακές στρατηγικές, διασυνδέοντας επίσης τις στρατηγικές για χαμηλές ανθρακούχες εκπομπές, την αειφόρο κατανάλωση και τα σχέδια παραγωγής. Στις περιπτώσεις όπου αυτό κρίνεται αναγκαίο, οι δότριες χώρες και οι διεθνείς οργανισμοί θα μπορούσαν να παράσχουν συνδρομή, ευθυγραμμιζόμενη με τις εθνικές αναπτυξιακές στρατηγικές. Για το σχεδιασμό των οικείων εξειδικευμένων μέτρων, οι χώρες θα μπορούσαν να αξιοποιήσουν ένα «σύνολο εργαλείων» σχετικών με προσεγγίσεις ορθών πρακτικών.

Ωστόσο, οι συνεχείς προσπάθειες από μόνες τους δεν είναι αρκετές για το πρασίνισμα της παγκόσμιας οικονομίας. Τέτοια πληθώρα προβλημάτων απαιτεί μια παγκόσμια και περιφερειακή απόκριση, ενώ ο Χάρτης Πορείας για μια Πράσινη Οικονομία πρέπει, επίσης, να περιλαμβάνει δράσεις σε παγκόσμιο και περιφερειακό επίπεδο.

Για την παρακολούθηση της προόδου προς μια πράσινη οικονομία, θα είναι ζωτικής σημασίας παράγοντας ο προσδιορισμός και η ανάπτυξη βασικών δεικτών και ενός παγκοσμίως αποδεκτού συστήματος περιβαλλοντικής και κοινωνικής λογιστικής για τη συμπλήρωση της τρέχουσας οικονομικής λογιστικής. Η προσέγγιση αυτή θα στηριζόταν σε υφιστάμενες πρωτοβουλίες, όπως είναι το διεθνές σύστημα ολοκληρωμένης περιβαλλοντικής και οικονομικής λογιστικής (SEEA), ο Δείκτης Ανθρώπινης Ανάπτυξης (ΔΑΠ/UNDP) και ο ΟΟΣΑ (μέτρηση της προόδου των κοινωνιών). Θα μπορούσε επίσης να χρησιμεύσει ως

παράδειγμα το σχέδιο της ΕΕ για ένα ρυθμιστικό πλαίσιο των περιβαλλοντικών λογαριασμών.

Βάσει των διαστάσεων που εξετάστηκαν στο τμήμα 3 («τι;», «πως;» και «ποιος;»), στα ακόλουθα τμήματα προτείνεται μια αρχική δέσμη ειδικών δράσεων που θα αποτελούσε τμήμα του Χάρτη Πορείας για μια Πράσινη Οικονομία.

4.2. Μέτρα σχετικά με τους πόρους, τα υλικά και το φυσικό κεφάλαιο

Η διάσκεψη Ρίο+20 καλείται να ανανεώσει τη δέσμευσή του για την προώθηση της αειφορίας του νερού. Αυτό θα μπορούσε να επιτευχθεί με τη δημιουργία *διεθνών συμπράξεων σχετικά με το νερό*. Οι συμπράξεις αυτές θα μπορούσαν να αξιοποιήσουν – και να διευρύνουν – την πρωτοβουλία της ΕΕ για τα ύδατα, η οποία συνέβαλε στη βελτίωση της διαχείρισης και της διακυβέρνησης των υδάτων, με μεγαλύτερη όμως έμφαση στις οικονομικές πτυχές και την πληρέστερη στράτευση του επιχειρηματικού κόσμου. Πρέπει επίσης να αντιμετωπιστεί το ζήτημα της διαχείρισης των διεθνών λεκανών απορροής ποταμού, ιδίως στο πλαίσιο των διασυνοριακών επιτροπών για τους ποταμούς.

Πρέπει επίσης να δρομολογηθούν συνεργασίες για την *αύξηση της ενεργειακής προσβασιμότητας και της ενεργειακής ασφάλειας και την προώθηση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και της ενεργειακής απόδοσης*. Οι συνεργασίες αυτές θα μπορούσαν να αξιοποιήσουν υφιστάμενες δράσεις όπως είναι η εταιρική σχέση ΕΕ – Αφρικής στον τομέα της ενέργειας (ΑΕΕΡ), οι μηχανισμοί της ΕΕ για περιφερειακές επενδύσεις, το καταπιστευματικό ταμείο υποδομών ΕΕ- Αφρικής, η χρηματοδοτική διευκόλυνση για τις χώρες ΑΚΕ στον ενεργειακό τομέα και το Παγκόσμιο ταμείο ενεργειακής απόδοσης και ανανεώσιμων πηγών ενέργειας (GEEREF), οι οποίες θα μπορούσαν να αποτελέσουν χρήσιμες εμπειρίες προώθησης ιδιωτικών επενδύσεων για τέτοιου είδους εταιρικές σχέσεις.

Προκειμένου να ενισχυθεί η προστασία του *θαλάσσιου περιβάλλοντος και των ωκεανών*, τα κράτη τα οποία δεν έχουν ακόμη επικυρώσει τη σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για το δίκαιο της θαλάσσης (UNCLOS) καλούνται να το πράξουν. Είναι αναγκαίο να αναληφθούν νέες πρωτοβουλίες για την προστασία και τη διατήρηση των ζωνών που δεν υπάγονται σε εθνικές δικαιοδοσίες («ανοικτή θάλασσα και θαλάσσιοι βυθοί»), π.χ. μέσω συμφωνίας εφαρμογής που συνάπτεται βάσει της UNCLOS. Προκειμένου να προωθηθεί η διαφύλαξη της θαλάσσιας βιοποικιλότητας στις εν λόγω ζώνες, μια συμφωνία θα έπρεπε να θεσπίζει προστατευόμενες θαλάσσιες ζώνες πολλαπλών παραμέτρων και να διασφαλίζει τη δίκαιη και ισομερή νομή των πλεονεκτημάτων που απορρέουν από τη χρήση των γενετικών και άλλων πόρων. Η συμφωνία αυτή θα πρέπει, επίσης, να θεσπίζει μηχανισμούς επιτήρησης και εφαρμογής. Πρέπει επίσης να αποδοθεί ιδιαίτερη προσοχή στην κατάρτιση ενός παγκόσμιου προγράμματος δράσης για την καταπολέμηση των θαλάσσιων αποβλήτων και της θαλάσσιας ρύπανσης.

Είναι αναγκαίο να ληφθούν μέτρα ενθάρρυνσης *μιας αειφόρου γεωργίας, καθώς και μιας αειφόρου χρήσης των εδαφών και ασφάλειας των τροφίμων*. Αυτό πρέπει να γίνει κυρίως μέσω της ενίσχυσης των υφιστάμενων πρωτοβουλιών που αφορούν την αειφόρο γεωργία, με τη βοήθεια πολυμερών δράσεων (όπως της FAO), των περιφερειακών δραστηριοτήτων (π.χ. της βιολογικής γεωργίας) καθώς και επιχειρηματικών πρωτοβουλιών. Επιπλέον, θα μπορούσαν να διαμορφωθούν *διεθνείς εταιρικές σχέσεις στον τομέα των τροφίμων* προκειμένου να καταστούν πλέον αειφόρες η κατανάλωση και η παραγωγή τροφίμων. Δεδομένου ότι η γεωργία εξαρτάται από την ποιότητα των εδαφών, είναι σκόπιμο να ενταθούν οι προσπάθειες βελτίωσης της ποιότητας των εδαφών και καταπολέμησης της απερίημωσης. Μεταξύ άλλων, θα ήταν δυνατή μια παγκόσμια οικονομική εκτίμηση του

κόστους και των πλεονεκτημάτων που δημιουργούνται από τη βελτίωση της ποιότητας των εδαφών. Επίσης, και άλλες πρωτοβουλίες θα μπορούσαν να δώσουν μια νέα ώθηση στην «παγκόσμια εταιρική σχέση για τα εδάφη» και να δοθεί η δυνατότητα χρήσης υπηρεσιών που αποβλέπουν στην – σε παγκόσμιο επίπεδο – επιτήρηση της χρήσης των εδαφών, ενσωματωμένων στο παγκόσμιο σύστημα συστημάτων γεωεπισκόπησης (GEOS).

Η δημιουργία εταιρικών σχέσεων με τις κυβερνήσεις, την κοινωνία των πολιτών και τον ιδιωτικό τομέα μπορεί, επίσης, να συμβάλει στην προώθηση μιας **αειφόρου διαχείρισης των δασών** και στην καταπολέμηση της αποψίλωσης των δασών. Οι εν λόγω εταιρικές σχέσεις θα μπορούσαν να αξιοποιήσουν την επιτυχή προσέγγιση του σχεδίου δράσης FLEGT (επιβολή της δασικής νομοθεσίας, διακυβέρνηση και εμπόριο) και τις πρώτες εμπειρίες από το REDD+.

Έχει ωριμάσει η θέσπιση ενός ευρωστότερου και ανεκτικότερου **διεθνούς καθεστώτος** όσον αφορά **τα χημικά προϊόντα και τις επικίνδυνες ουσίες**, ενώ η διάσκεψη Ρίο+20 θα μπορούσε να θέσει τα θεμέλια μιας διαδικασίας επίτευξης του εν λόγω στόχου. Το διάβημα αυτό θα μπορούσε να στηριχτεί σε παρελθούσες δεσμεύσεις, όπως είναι η στρατηγική προσέγγιση της διεθνούς διαχείρισης των χημικών προϊόντων (SAICM), καθώς και στα συμπεράσματα από τη προσέγγιση της ΕΕ σε θέματα διαχείρισης των χημικών προϊόντων. Το καθεστώς αυτό – το οποίο θα μπορούσε να πάρει τη μορφή σύμβασης - πλαίσιο – πρέπει να συνεκτιμά τον στόχο που συμφωνήθηκε στο Γιοχάνεσμπουργκ, σύμφωνα με τον οποίο τα χημικά προϊόντα πρέπει, με χρονικό ορίζοντα το 2020, να χρησιμοποιούνται και παράγονται κατά τρόπον ώστε να μην έχουν σημαντικές επιβλαβείς επιπτώσεις στην υγεία του ανθρώπου και στο περιβάλλον. Πρέπει επίσης να λαμβάνει υπόψη την έκθεση της σειράς Global Chemicals Outlook, η οποία καταρτίζεται σήμερα από το Πρόγραμμα των ΗΕ για το Περιβάλλον (UNEP), καθώς και τις εν εξελίξει εργασίες για τις δυνατές επιλογές χρηματοδότησης με στόχο τη συνδρομή των αναπτυσσόμενων χωρών στην αντιμετώπιση του προβλήματος που συνιστά η παγκοσμιοποίηση της βιομηχανίας χημικών προϊόντων και των αποβλήτων. Θα έπρεπε επίσης να προβλέπει κριτήρια ταυτοποίησης των χημικών προϊόντων και ουσιών που αποτελούν την πηγή προβληματισμού σε παγκόσμιο επίπεδο, καθώς και ένα πλαίσιο αξιολόγησης ουσιών.

Η αντιμετώπιση του συνόλου των εν λόγω προβλημάτων θα απαιτήσει μια άνευ προηγουμένου **επιστημονική και τεχνολογική συνεργασία** σε πλανητικό επίπεδο· θα ήταν λοιπόν σκόπιμο να δρομολογηθεί η δημιουργία ενός μηχανισμού παγκόσμιας συνεργασίας σε θέματα επιστήμης και έρευνας σχετικά με τις κοινωνικές προκλήσεις παγκόσμιας εμβέλειας (π.χ. σπανιότητα πόρων, κλιματική αλλαγή, ωκεανοί).

4.3. Διάθεση οικονομικών και χρηματοδοτικών μέσων και επενδύσεις στο ανθρώπινο κεφάλαιο

Η διάσκεψη Ρίο+20 οφείλει να ενθαρρύνει τις χώρες, και μάλιστα τις εκβιομηχανισμένες και αναδυόμενες οικονομίες, να θεσπίσουν εθνικά και περιφερειακά **συστήματα εμπορίας δικαιωμάτων ανθρακούχων εκπομπών**, προκειμένου να περιοριστεί στο ελάχιστο το κόστος των εκπομπών και να τεθούν οι βάσεις για μια μελλοντική διεθνή αγορά ανθρακούχων εκπομπών. Τα εν λόγω μέσα θα μπορούσαν επίσης να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο στη διαμόρφωση καινοτόμων μορφών χρηματοδότησης.

Επιπλέον, η διάσκεψη Ρίο+20 οφείλει να δρομολογήσει σειρά συντονισμένων δράσεων μεταξύ των χωρών προκειμένου να εντοπιστούν και να μηδενιστούν σταδιακά **οι αντιπαραγωγικές, υπό το πρίσμα του περιβάλλοντος, επιχορηγήσεις** και να θεσπιστούν

στόχοι και προθεσμίες. Η δέσμευση του G20 για την αντιμετώπιση του προβλήματος των επιχορηγήσεων των ορυκτών καυσίμων θα μπορούσε να χρησιμεύσει ως συγκεκριμένο παράδειγμα. Μια τέτοια πρωτοβουλία θα στηριζόταν στις κατευθυντήριες γραμμές και τα παραδείγματα ορθών πρακτικών που καταδεικνύουν την επιτυχή κατάργηση των αντιπαραγωγικών επιχορηγήσεων κατά το παρελθόν.

Προκειμένου να επιτευχθεί ο προσανατολισμός και η κινητοποίηση πόρων στην κατεύθυνση μιας πράσινης οικονομίας, η διάσκεψη Ρίο+20 θα όφειλε να συστήσει την κωδικοποίηση και **ενίσχυση των υφιστάμενων χρηματοδοτικών στρατηγικών και μηχανισμών** ή τη δημιουργία, εφόσον αυτό κριθεί αναγκαίο, **νέων καθεστώτων χρηματοδότησης από τον δημόσιο και ιδιωτικό τομέα**. Οι οργανισμοί ανάπτυξης (όπως είναι ο UNDP) και οι διεθνείς χρηματοδοτικοί οργανισμοί (όπως είναι η Παγκόσμια Τράπεζα και οι άλλες πολυμερείς αναπτυξιακές τράπεζες, η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων, το Παγκόσμιο Ταμείο για το Περιβάλλον), καλούνται να διαδραματίσουν, εν προκειμένω, πρωτεύοντα ρόλο, δεσμευόμενοι να θέσουν σε εφαρμογή στρατηγικές χρηματοδότησης της πράσινης οικονομίας ικανές να καταλήξουν σε απτά αποτελέσματα. Οι ιδιωτικές τράπεζες, οι ασφαλιστικές εταιρίες και τα ασφαλιστικά ταμεία καλούνται, από πλευράς τους, να συμμετάσχουν στην εν λόγω διαδικασία. Οι εν λόγω μηχανισμοί και καθεστώτα χρηματοδότησης πρέπει να επιμείνουν ιδιαίτερα στη συνδρομή των λιγότερο προηγμένων χωρών, καθώς και των MME.

Στις αναπτυσσόμενες χώρες, η Επίσημη Αναπτυξιακή Βοήθεια (EAB/ODA) θα παραμείνει μια σημαντική πηγή επενδύσεων. Η ΕΕ διατηρεί τη δέσμευσή της να αναβαθμίσει την εκ μέρους της βοήθεια στο 0,7% του ακαθάριστου εθνικού προϊόντος (ΑΕΠ/GNI) με χρονικό ορίζοντα το 2015· σήμερα η ΕΕ εξασφαλίζει το 58% περίπου της παγκόσμιας βοήθειας. Η δημόσια βοήθεια στην ανάπτυξη θα παραμείνει διαθέσιμη και μπορεί να συμβάλει στη θέσπιση, στις χώρες-εταίρους, εθνικών και διεθνών στρατηγικών σχετικών με την πράσινη οικονομία, στο πλαίσιο των οικείων εθνικών σχεδίων ανάπτυξης. Στην κατεύθυνση αυτή, προγράμματα όπως το πρόγραμμα SWITCH της ΕΕ, το οποίο ενθαρρύνει βιώσιμες πρακτικές κατανάλωσης και παραγωγής στην Ασία, θα μπορούσαν να αποτελέσουν τμήμα μιας παγκόσμιας δράσης για την αειφόρο κατανάλωση και παραγωγή.

Η διάσκεψη Ρίο+20 καλείται να θέσει σε τροχιά **προγράμματα κατάρτισης στις πράσινες δεξιότητες** σε τομείς προτεραιότητας όπως είναι η ενέργεια, η γεωργία, οι κατασκευές, η διαχείριση των φυσικών πόρων, τα απόβλητα και η ανακύκλωση. Δεδομένου ότι η μετάβαση σε μια πράσινη οικονομία θα έχει ως αποτέλεσμα τη δημιουργία θέσεων εργασίας και την κατάργηση άλλων, θα είναι αναγκαία η «επανεκπαίδευση» του υφιστάμενου εργασιακού δυναμικού. Προς το σκοπό αυτό, θα μπορούσαν να προβλεφθούν, ιδίως, μηχανισμοί που θα προστάτευαν τα συμφέροντα των εργαζομένων, εξασφαλίζοντάς τους κοινωνική προστασία και θεσμοθετώντας την ανεπίσημη εργασία· παραδείγματα προς την κατεύθυνση αυτή θα μπορούσαν να αποτελέσουν οι δραστηριότητες της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας (ILO). Θα είναι επίσης αναγκαία η κατάρτιση προγραμμάτων εκπαίδευσης των νέων. Τα προγράμματα αυτά οφείλουν να διευκολύνουν τη μετάβαση από το σχολείο στον πραγματικό κόσμο της εργασίας, μέσω ειδικών κύκλων κατάρτισης και ενθαρρύνοντας την ενσωμάτωση των πράσινων δεξιοτήτων στα εθνικά προγράμματα δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.

4.4. Βελτίωση της διακυβέρνησης

Χρειάζεται καλύτερη και αποδοτικότερη παγκόσμια διακυβέρνηση προκειμένου να επιταχυνθεί η παγκόσμια δράση προς μια οικονομία οικολογικότερη και βιοσιμότερη, καθώς και για την εξάλειψη της φτώχειας. Αυτό αναμένεται να δημιουργήσει ευκαιρίες συμμετοχής και συμβολής για όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη.

Υπάρχουν πολλοί τρόποι *ενίσχυσης της διακυβέρνησης όσον αφορά την αειφόρο ανάπτυξη* στο πλαίσιο των Ηνωμένων Εθνών. Ένας από αυτούς είναι η ενίσχυση του ρόλου του Οικονομικού και Κοινωνικού Συμβουλίου των ΗΕ (ECOSOC) όσον αφορά την αειφόρο ανάπτυξη, δίνοντας ανάλογη σημασία στους τρεις πυλώνες της, τον οικονομικό, τον κοινωνικό και τον περιβαλλοντικό. Μια άλλη δυνατή λύση είναι η αναβάθμιση της Επιτροπής των ΗΕ για την Αειφόρο Ανάπτυξη (CSD) σε ένα φορέα μονιμότερου χαρακτήρα με διευρυμένες αρμοδιότητες. Τα διαβήματα αυτά πρέπει να σχεδιαστούν κατά τρόπο που να εξασφαλίζουν ότι όλα τα εμπλεκόμενα όργανα των Ηνωμένων Εθνών θα αποδώσουν πολύ μεγαλύτερη σημασία στην αειφόρο ανάπτυξη. Σε ορισμένες περιπτώσεις, είναι δυνατές οι βελτιώσεις στο πλαίσιο υφιστάμενων εντολών.

Βάσει των συστάσεων που διατυπώθηκαν στο πλαίσιο των συναντήσεων του UNEP στο Ναϊρόμπι και στο Ελσίνκι προκειμένου να *κωδικοποιηθεί η διεθνής διακυβέρνηση σε θέματα περιβάλλοντος*, επιβάλλεται η ενίσχυση του UNEP. Προκειμένου να καταστεί αυτό δυνατό υπάρχουν πολλές δυνατότητες: i) βελτίωση της λειτουργίας του UNEP στο πλαίσιο της τρέχουσας εντολής του· ii) ενίσχυση του UNEP αναθέτοντάς του νέα καθήκοντα και ευθύνες· iii) δημιουργία μιας παγκόσμιας πολυμερούς περιβαλλοντικής οργάνωσης, λόγου χάριν μετασχηματίζοντας το UNEP σε έναν εξειδικευμένο οργανισμό των Ηνωμένων Εθνών (όπως είναι η Διεθνής Οργάνωση Εργασίας (ILO)). Η τελευταία αυτή δυνατότητα η οποία θα απαιτούσε τη σύναψη νομικώς δεσμευτικής συνθήκης, θα ήταν το αποδοτικότερο μέσο για την βελτίωση της διεθνούς διακυβέρνησης σε θέματα περιβάλλοντος και προώθησης της αειφόρου ανάπτυξης σε παγκόσμιο επίπεδο. Ωστόσο, εξυπακούεται ότι όλες αυτές οι δυνατότητες έχουν τα πλεονεκτήματα και μειονεκτήματά τους, τα οποία θα πρέπει να εξεταστούν ενδελεχώς.

Στο πλαίσιο της ενίσχυσης της διεθνούς διακυβέρνησης σε θέματα περιβάλλοντος, είναι σκόπιμο να επιταχυνθούν οι εργασίες απλούστευσης και ενίσχυσης του συστήματος πολυμερών συμφωνιών σχετικά με το περιβάλλον (MEA). Χωρίς να θίγεται η αυτονομία των διαφόρων MEA, είναι δυνατός ο ουσιαστικός εξορθολογισμός της διοίκησης τους και ο περιορισμός των αλληλεπικαλύψεων, δημιουργώντας, κατ' αυτόν τον τρόπο, μια καλύτερη πλατφόρμα εξασφάλισης μιας συνεκτικής και στοχευμένης επιτήρησης και πολιτικής καθοδήγησης, διευκολύνοντας τη δημιουργία ευνοϊκών προϋποθέσεων για την πράσινη ανάπτυξη.

Είναι σκόπιμο να *ενισχυθούν οι δυνατότητες* των Ηνωμένων Εθνών *στον τομέα του περιβάλλοντος*. Το ζητούμενο είναι, ιδίως, η ενίσχυση της τεχνογνωσίας σε θέματα περιβάλλοντος και η ευαισθητοποίηση ομάδων χωρών στο πλαίσιο των ΗΕ για την προώθηση της ενσωμάτωσης της περιβαλλοντικής διάστασης στα εθνικά προγράμματα των διαφόρων χωρών· επίσης, η διεύρυνση του φάσματος αρμοδιοτήτων των περιφερειακών γραφείων του UNEP και η κατάρτιση, σε κλίμακα συνόλου του συστήματος, ενός πλαισίου ενίσχυσης των δυνατοτήτων εφαρμογής των MEA. Πρέπει επίσης να ενισχυθεί η δυνατότητα παρακολούθησης του περιβάλλοντος σε παγκόσμια κλίμακα.

Δεδομένου ότι οι επιχειρήσεις είναι οι ατμομηχανές της οικονομίας, η διάσκεψη Ρίο+20 καλείται να *ενισχύσει τη δέσμευση του ιδιωτικού τομέα*. Οι επιχειρήσεις και η κοινωνία των πολιτών πρέπει να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο στη διαμόρφωση *εταιρικών σχέσεων και καθεστώτων* που προτείνονται στην παρούσα ανακοίνωση, όπως αυτές/ά που αναφέρονται στο νερό, την ενέργεια, τα τρόφιμα, τα δάση και τη χρηματοδότηση.

5. ΠΡΟΣΩΟΛΟΤΑΧΩΣ

Αφότου πραγματοποιήθηκε η διάσκεψη του Ρίο ντε Τζανέιρο το 1992, σίγουρα επιτεύχθηκαν βήματα προόδου σε ορισμένους τομείς προς την κατεύθυνση της αειφόρου ανάπτυξης· ωστόσο, αντιμετωπίζουμε πάντοτε σημαντικότερα περιβαλλοντικά, οικονομικά και κοινωνικά προβλήματα. Με την παρούσα ανακοίνωση, η Επιτροπή εκθέτει τις πρώτες της απόψεις στο πλαίσιο των προπαρασκευαστικών εργασιών της διάσκεψης Ρίο+20.

Η διάσκεψη Ρίο+20 είναι μια σημαντική ευκαιρία προόδου όσον αφορά την αειφόρο ανάπτυξη σε πλανητική κλίμακα. Ωστόσο, δεν πρέπει να καταλήξει μόνο σε δηλώσεις καλών προθέσεων - χρειάζονται συγκεκριμένα μέτρα προκειμένου να εξασφαλιστεί ότι η διάσκεψη Ρίο+20 θα αποτελέσει ορόσημο στην πορεία προς τον επιδιωκόμενο σκοπό, καθιστώντας δυνατή τη μετάβαση προς μια πράσινη οικονομία και μια καλύτερη διακυβέρνηση. Η ΕΕ είναι πρόθυμη να συζητήσει με το σύνολο των ενδιαφερομένων χωρών και φορέων για τον τρόπο με τον οποίο πρέπει να καταρτιστεί, πιο συγκεκριμένα, το πρόγραμμα της εν λόγω διάσκεψης. Όλες οι χώρες και τα ενδιαφερόμενα μέρη πρέπει να συνεργαστούν προκειμένου τα αποτελέσματα της διάσκεψης Ρίο+20 να είναι στο ύψος των παγκοσμίων προβλημάτων που αντιμετωπίζουμε. Χρειάζεται να μεριμνήσουμε από κοινού ώστε να ληφθούν συγκεκριμένα και αποδοτικά μέτρα τα οποία θα μπορούν να έχουν πραγματικές επιπτώσεις ανά τον κόσμο.

Παράρτημα

Η στρατηγική «Ευρώπη 2020»: Στόχοι και εμβληματικές πρωτοβουλίες

Βασικοί στόχοι

- (1) Το 75% του πληθυσμού ηλικίας μεταξύ 20 και 64 ετών πρέπει να έχει απασχόληση.
- (2) Το 3% του ΑΕΠ της ΕΕ πρέπει να επενδυθεί στην Ε&Α.
- (3) οι στόχοι «20/20/20» κλίμα/ενέργεια, δηλαδή η κατά 20% μείωση των εκπομπών αερίων θερμοκηπίου, η συμμετοχή κατά 20% των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας στην ενεργειακή κατανάλωση και η κατά 20% βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης θα πρέπει να επιτευχθούν (και η μείωση των εκπομπών θα μπορούσε να φθάσει στο 30% εάν πληρούνται οι κατάλληλες προϋποθέσεις).
- (4) Το ποσοστό κρουσμάτων εγκατάλειψης του σχολείου πρέπει να μειωθεί στο 10% και τουλάχιστον το 40% της νέας γενιάς θα μπορούσε να αποκτήσει πτυχίο τριτοβάθμιας εκπαίδευσης.
- (5) Θα μπορούσε να μειωθεί κατά 20 εκατομμύρια ο αριθμός των ατόμων που απειλούνται από τη φτώχεια.

Εμβληματικές πρωτοβουλίες

- (1) Η «**Ένωση για την καινοτομία**», αποβλέπει στη βελτίωση των όρων-πλαίσιο και της πρόσβασης της έρευνας και καινοτομίας στη χρηματοδότηση, προκειμένου να εξασφαλιστεί ότι οι καινοτόμες ιδέες θα μετασχηματιστούν σε προϊόντα και υπηρεσίες που δημιουργούν απασχόληση και ανάπτυξη.
- (2) Η πρωτοβουλία «**Νεολαία σε κίνηση**», αποβλέπει στην ενίσχυση της απόδοσης των εκπαιδευτικών συστημάτων και τη διευκόλυνση της εισόδου των νέων στην αγορά εργασίας.
- (3) Η πρωτοβουλία «**Ψηφιακή στρατηγική για την Ευρώπη**», αποβλέπει στην επιτάχυνση της διείσδυσης του ίντερνετ υψηλής ταχύτητας, προκειμένου να αποκομίσουν οι επιχειρήσεις και τα νοικοκυριά τα πλεονεκτήματα μιας ενιαίας ψηφιακής αγοράς.
- (4) Η πρωτοβουλία «**Μια Ευρώπη αποδοτική σε ό,τι αφορά τη χρήση των πόρων**», αποβλέπει στην αποδέσμευση της οικονομικής ανάπτυξης από τη χρήση των πόρων, στη διευκόλυνση της μετάβασης προς μια οικονομία χαμηλών ανθρακούχων εκπομπών, στην αύξηση της χρήσης ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, στον εκσυγχρονισμό των μεταφορών μας και στην προαγωγή της ενεργειακής απόδοσης.
- (5) Η πρωτοβουλία «**Μια βιομηχανική πολιτική για την εποχή της παγκοσμιοποίησης**», αποβλέπει στη βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος, ιδίως για τις ΜΜΕ, και στην στήριξη της ανάπτυξης μιας ισχυρής και βιώσιμης βιομηχανικής βάσης, ικανής να αντιμετωπίσει τον παγκόσμιο ανταγωνισμό.
- (6) Η πρωτοβουλία «**Μια στρατηγική για τις νέες δεξιότητες και νέες θέσεις εργασίας**», αποβλέπει στον εκσυγχρονισμό των αγορών εργασίας και στην παροχή της δυνατότητας στα άτομα να αναπτύξουν τις δεξιότητές τους καθ' όλη τη διάρκεια της ζωής τους, προκειμένου

να βελτιωθεί η συμμετοχή τους στην αγορά εργασίας και να εξισορροπηθεί καλύτερα η προσφορά και η ζήτηση εργασίας, ακόμη και με τη βοήθεια της επαγγελματικής κινητικότητας·

(7) Η πρωτοβουλία «*Μια ευρωπαϊκή πλατφόρμα κατά της φτώχειας*», αποβλέπει στην διασφάλιση της κοινωνικής και εδαφικής συνοχής, ώστε τα οφέλη της ανάπτυξης και της απασχόλησης να γνωρίζουν την ευρύτερη δυνατή διάδοση και οι άνθρωποι που αντιμετωπίζουν συνθήκες φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού να είναι σε θέση να ζήσουν με ευπρέπεια και να συμμετέχουν ενεργά στην κοινωνία.